

«Григорій Сковорода — це моє чистилище»

— Як Григорій Сковорода увійшов у Ваше життя?

— Все почалося з активної пропагандистської кампанії на Українському радіо 1972 року, присвяченої 250-річчю від дня народження Григорія Савовича. А радіо тоді було моїм основним інформаційним співрозмовником. Дещо бачив по телебаченню: тоді ж демонструвався фільм Івана Кавалерідзе «Григорій Сковорода». Все це відклалося в моїй свідомості.

Наступного року якимось чином до метро по Хрещатику. Праворуч на книжковій розкладці побачив книжку з прекрасним аскетичним обличчям. Вона мене зачудувала. Це був двотомник Григорія Сковороди. Приніс книжки додому і став читати. А читати спочатку міг лише вступну статтю академіка Шинкарука, бо вона була написана сучасною українською мовою. Все інше — давньоукраїнською, тексти дуже цікаві, але не зовсім зрозумілі. Першим номером там стояв «Сад Божественних пісень». Отак я познайомився з Григорієм Сковородою на Хрещатику.

— Коли Ви почали створювати пісні за його творами?

— Твори Григорія Сковороди почав виконувати з 1974 року. До цього в моєму творчому доробку були пісні на вірші Миколи Руденка, Ліни Костенко, Ганни Чубач, а також Пастернака, Мандельштама, Ахматової, інших українських та російських поетів. Але вже більше сорока років спадщина Григорія Савовича є провідною в моїй творчості.

Першою написав музику до 24-ї пісні «Саду Божественних пісень». За п'ять років створив ще шість чи сім співанок. Показував свої творіння близьким друзям, а на широку публіку виходити ще не наважувався. Зізнаюся чесно, не завжди достеменно розумів зміст усього того, про що співаю.

1979 року завітав до академічного Інституту літератури, аби показати свої пісні. Мені порадили звернутися до Олександра Мишанича, який тоді був вченим секретарем інституту. Йому сподобалося, і він запропонував прийти на зібрання відділу давньої літератури, на яке запрошували викладачів вишів. На зібранні був Володимир Кречотень, інші знані вчені. Вони сказали, що музика дуже пасує до слів. Але якою мовою я співаю? Мене зголосили навчити правильної вимови текстів Сковороди. Взявся допомагати відомий нині вчений Микола Сулима, який тоді був аспірантом. Також до цієї справи долучилися Мишанич і Кречотень. Приходив до них

У «СП» (ч. 20 за 2019 р.) ми писали про монодраму Петра Приступова «Відаю людину», яку він нещодавно презентував у Київській академічній майстерні театрального мистецтва «Сузір'я». Сьогодні пан Петро гість «СП».

мало не щодня. За цей час гарно опанував вимову. В моєму творчому доробку вже було 12 пісень на твори Сковороди. Я був впевнений, що вже співаю правильно. Це був важливий етап у моєму житті.

Один з моїх виступів прозвучав на Українському радіо. Мене запросили до молодіжної редакції, але сказали, що не записуватимуть моїх пісень під супровід електрогітари, потрібно обрати якийсь інший музичний інструмент. Якимось чином познайомили з доцентом Київської консерваторії (нині Національна музична академія ім. П. І. Чайковського) Миколою Прокопенком, який робив кобзи. Телефоную йому, хочу замовити кобзу, але він відмовляється (у цей час робив кобзи цілому оркестру для Українського радіо і був дуже зайнятий). Але коли я сказав, що виконую пісні на слова Григорія Сковороди, він зголосився. Так ім'я видатного українського письменника і мислителя стало тим ключем, що відкриває людські серця.

У 80-ті роки багато виступав. Серед моїх слухачів були науковці академічних інститутів літератури і філософії, учасники сквородинівських читань, наукових заходів. Я бачив, що люди слухають, але не слідкують за текстом. Вирішив переклада-

ти тексти сучасною українською мовою. 1994 року переклав 16 пісень. А навесні цього ж року з'явилось гарвардське видання текстів Григорія Сковороди українською мовою. Далі я почав співпрацювати з перекладачем цих творів Валерієм Шевчуком, який став для мене вчителем і наставником.

Після того, як почав виконувати твори Сковороди сучасною українською мовою, вийшов на зовсім інший рівень спілкування з публікою. Пішли виступи на фестивалях. Став лауреатом «Червоної руті», інших музичних форумів.

— Кілька років Ви співпрацювали з Київської академічної майстернею театрального мистецтва «Сузір'я».

— Власне Григорій Сковорода привів мене до цього театру. У цей час тут ставили про нього виставу. У самому спектаклі я не грав, але виконував пісні перед початком і в антракті. Водночас працював там звуко-режисером. Знав напам'ять усі ролі. Через три роки я залишив роботу в «Сузір'я», але навчився там акторської дисципліни. Бачив, як працюють актори і режисери, бачив, що таке справжнє перевтілення.

Роль Григорія Сковороди грав Богдан Ступка. У виставі він наче сходить зі стіни і це вже був не звичайний виконавець, а справжній Сковорода. У виставі він говорив давньою мовою. Складно було зрозуміти зміст, але він грав так, що кожне вимовлене слово вкладав у серця людей. Пам'ятаю один цікавий випадок. До вистави залишалося п'ять хвилин, а молоді актори запізналися. Богдан Сильвестрович сказав: «Ступка і приступка вже тут, починаймо». Попросив мене, аби я затягнув вступ як міг, отож я виконав не одну, а чотири чи п'ять пісень. Також доводилося працювати з великими українськими акторами Миколою Рущковським і Адою Роговцевою.

— Нині Ви мешкаєте в Німеччині.

— Спочатку це було своєрідне творче відрядження до цієї країни. Довелося побувати в місті Ерфурті, що неподалік містечка Галле. За переказами, Сковорода був у цьому місті і познайомився тут з відомим філософом Християном Вольфом. Затрималися тут з дружиною вже на 15 років. Викладав музику. Створюю українські програми для радіо. Маю тісні зв'язки з українським товариством. Це товариство

вже не перший рік надає гуманітарну допомогу Центральному шпиталю Збройних сил України. У 2014—2015 роках ми проводили мітинги на підтримку України.

З концертами виступав у Берліні, Мюнхені, інших містах Німеччини. Зараз домовляюся про поїздки до Чехії і Франції. Переважно виступаю перед українськими громадами. Німці теж приходять на мої концерти, пояснюють їм зміст. Але моя творчість передусім саме для українців.

Торік видав збірку. Вже написані всі 30 пісень за творами Сковороди. Книга вийшла завдяки фінансовій підтримці моїх добрих друзів, серед яких Сергій Кандул. Раніше він мешкав поруч з нами у Німеччині, зараз живе у Швейцарії.

2011 року я став лауреатом премії імені Григорія Сковороди, а 2019-го — ім. Івана Огієнка.

Моїм університетом є час. З часом змінююся я, і з'являються нові речі, які починають мене цікавити і які я не можу залишити без своєї творчої уваги. За останні 15—20 років зробив спектакль, який назвав «Відаю людину». Це фрагменти з творів Сковороди. Скомпонував їх, додав музику. Сюжет вистави розкриває поняття — «пізнай себе». Тут йдеться про щастя, про святині, про народження дитини і про народження Творця.

Приїжджаю на Батьківщину раз на рік. Україна зараз як ніколи активно спілкується зі світом. Мені здається, що в культурному плані наша держава нині піднімається.

Днями довелося виступати в одній з ветеранських організацій. Виконував Сковороду, бачив очі людей. Вони готові сприймати глибокі речі. Вже кілька років завдяки художньому керівникові Київської академічної майстерні театрального мистецтва «Сузір'я», народному артисту України Олексію Кужельному, маю можливість виступати в цьому театрі з програмою «Відаю людину». Для мене Сковорода — це моє чистилище, моя школа, моє благо, якими я хочу поділитися. Сковорода як жив, так і вчив, як вчив, так і жив. Це не філософ-теоретик, а філософ-практик. Як і, скажімо, Сократ. Він знав ціну і життю, і смерті.

Хочу зі сквородинською програмою проїхати по всій Україні, аби знайомити людей зі справжнім Сковородою. Готовий виступати мало не щодня. Також у мене є дитяча програма. Але на здійснення такого проєкту потрібні кошти, яких я, на жаль, не маю.

Кіно з Миколою Вінграновським

Національна філармонія України запросила на поетичний концерт «Микола Вінграновський. Кіно, що зветься життям». Автор ідеї концерту Олександр Рудько.

В основу сценарію поетичного кіноконцерту закладено цикл сонетів «Вінок на березі юності», який Микола Вінграновський створив у двадцятирічному віці. 15 сонетів втілюють мрії молоді людини про майбутнє життя, про кохання, дружбу, долю рідного народу та батьківщини. Кожен сонет відтворює глибокофілософські роздуми про те, як належить прожити своє життя.

Тематично поетичний кіноконцерт поділено на епізоди «Спогади про дитинство», «У Києві стало страшнувати», «Москва. Рік з Довженком», «Повість київських полум'яних літ», «Ви чуєте? Це мій народ», «Ні думок, ні образів...», «Тепер я знаю, як буду працювати», в яких відображено знакові епізоди життя і творчості митця.

Поезії «Твій берег я пройшов, моя річка!..», «В душі моїй печаль стоїть неждана», «Весна моя плодами заважніла», «Благословен, хто може не спішити» вражають глибиною думки молодого Вінграновського. А кульмінацією циклу стає 15-й сонет, який, ніби пазл, складається з перших рядків попередніх сонетів, підкреслюючи ідею, що кожен крок у нашому житті має бути виваженим, адже саме з наших вчинків та рішень пишеться історія нашого життя.

Микола Степанович Вінграновський повною мірою розкрив усі свої таланти: акторський (Іван Орлюк, «Повість полум'яних літ» (1961), Дончак, «Сейм виходить з берегів» (1962); режисерський (художні стрічки, відзняті на Київській кіностудії ім. О. Довженка: «Дочка Стратіона» (1964), «Ескадра повертає на Захід» (1966), «Берег надії» (1967), «Дума про Британку» (1970), «Тихі береги» (1973), «Климко» (1984) та документальні фільми «Слово про Андрія Малишка» (1983), «Щоденники О. П. Довженка» (у співавторстві з Леонідом Осикою), «Щоденник. Довженко. 1941—1945» (1993), «Чигирин — столиця гетьмана Богдана Хмельницького» (1993), «Батурин — столиця гетьмана Івана Мазепи» (1994), «Талич — столиця князя Данила Галицького» (1995), «Гетьман Сагайдачний» (1999).

Та найповніше Миколі Вінграновському вдалося прозвучати у своїх поетичних і прозових творах: «3 книги першої, ще не виданої» (1961), збірка «Атомні прелюдії» (1962), «Сто поезій» (1967), «На срібній березі» (1978); творах для дітей — оповіданнях «Бинь-бинь-бинь» і «Чорти», збірці «Андрійко-говорійко», книжках поезій «Мак», «Літній ранок», «Літній вечір» та інших.

Микола Вінграновський лауреат Шевченківської премії.

Роль Миколи Вінграновського у кіноконцерті виконував Олександр Рудько. Крім сонетів і віршів письменника з його вуст прозвучали щоденникові записи М. Вінграновського, а також уривки з прозових творів «Рік з Довженком» та «У Києві стало страшнувати». На великому екрані демонструвалися фрагменти з художніх фільмів «Климко», «Повість полум'яних літ» і «Зачарована Десна».

Доповненням до поетичних та прозових рядків стали колискова «Ой ходить сон коло вікон», українські народні пісні «Ой у гаю, при Дунаю» та «Ой летіли гуси», а також «Де вітер землю голубить»

І. Карабиця та В. Губарця, «Сумна пісня» С. Людкевича, «Пісня про мальви» В. Івасюка у виконанні Ірини Ушаньової (сопрано) та Марії Віхляєвої (фортепіано). А на завершення концерту у виконанні Камерного дівочого хору Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату ім. М. В. Лисенка (диригент — заслужений діяч мистецтв України Юлія Пучко-Колесник, хормейстер — Віра Шемчук) прозвучали «Гімн України» (муз. М. Вербицького, сл. П. Чубинського) та «Молитва за Україну» (муз. М. Лисенка, сл. О. Кониського).

Сторінку підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО